

ISSN: 1992-6545

تحقیقی مجلہ پنجابی زبان تے ادب

ادارہ پنجابی سلیکھ تے زہتل سار

کھوج

(جھیمائی)

”کھوج“ جلد 46، شماره 2، مسلسل شماره نمبر 92..... جنوری، جون 2024ء

مدیر

پروفیسر ڈاکٹر نبیلہ رحمن

نائب مدیر

ڈاکٹر محمد عرفان الحق

پنجاب یونیورسٹی، لاہور

مقالہ لکھن والیاں لئی اصول تے قاعدے / ہدایتاں

- 1- مقالہ ان چھپیا ہووے تے کسے دوسری تھاں چھپن لئی نہ گھلیا ہووے۔
- 2- مقالہ ان پیج پروگرام، 14 فونٹ وچ کمپوز ہووے تے سوئف تے ہارڈ دوو میں طرح گھلیا جاوے۔
- 3- مقالے دے پہلے صفحے آتے بیٹھ لکھت معلومات ایس ترتیب نال درج ہوون:
مقالہ نگار دا پورا ناں، عہدہ، ادارہ، ڈاک پتہ، فون نمبر، دفتر تے موبائل، ای میل پتہ، مقالے دے ان چھپے ہون دی آپ گواہی تے دستخط۔
- 4- ہر مقالے دے نال اوس دا انگریزی وچ خلاصہ 100 (Abstract) توں 200 لفظاں وچکار لازم لکھیا ہووے تے اوس خلاصے وچ اوہناں اکھراں بیٹھ لکیر لائی جاوے۔ جھہڑے انٹرنیٹ سرچ لئی آگھویں یاں خاص (Key words) لئی استعمال ہو سکے۔ گھٹ توں گھٹ 5 اکھراں جھہڑے ہون جھہڑے مقالے دے مختلف پکھاں نون ظاہر کرن مثلاً جے کوئی مقالہ چوہدے یا مشرتی پنجاب دے ادب بارے ہے تے لفظ Indian Punjabi Literature بیٹھ لکیر لائی جاوے جے اس وچ کسے خاص شخصیت، ادبی صنف یاں لوک ادب دا ذکر ہووے تے اوس شخصیت، صنف تے لوک ادب دے اوس خاص کھیتز بیٹھ لکیر لائی جاوے۔ ایسے طرح مقالہ جھہڑے سرنوایاں نون پورا اے یاں جس کھیتی دا ویرو اکر دے اے اوہناں دے بیٹھ وی لکیر لائی جاوے جو Folk، Social & Political Culture، Colonial، Feminist وغیرہ
- 5- مقالے وچ جدول پکلی وار کسے اہم شخصیت دا ناں آوے تے نمائیاں (بریکٹاں) وچ اوس دی تاریخ پیدائش تے تاریخ وفات (موتھے مطابق) درج کیتی جائے۔ جے کر کے حکمران یاں بادشاہ دا ذکر آوے تے او تھے اوہدی حاکمی دے سال لکھے جان اتے کسے اہم یاں خاص کتاب دی صورت وچ اوس دا چھپن ورا لکھیا جاوے۔
- 6- پنجابی توں علاوہ دو جیاں زباناں وچ شخصیتاں دے ناں یاں کتاباں دے سرنوایں نمائیاں وچ انگریزی اکھراں وچ لکھے جان۔
- 7- حوالیاں، مآخذ اں تے کتابیات لئی ”کھوج“ لئی متھے طریقے نون اپنایا جاوے، مثال دے طور تے:
کتاب دا حوالہ: شریف کھجی، جگر اتے (لاہور: عزیز پبلشرز، 1986ء) 37۔
کتابیات وچ اندراج: کھجی، شریف، جگر اتے۔ لاہور: عزیز پبلشرز، 1986ء
مضمون دا حوالہ: جمیل احمد پال، ڈاکٹر، ”جدید پنجابی نظم نون شریف کھجی دی دین“، کھوج 73 (جولائی۔ دسمبر 2014ء): 12۔
مآخذ اں یاں کتابیات وچ اندراج:
پال، جمیل احمد، ”جدید پنجابی نظم نون شریف کھجی دی دین“، کھوج 73 (جولائی۔ دسمبر 2014ء) 9-28
Online Sources لئی:
- ویب سائٹ دا پورا پتہ، اوس توں فائدہ لکھن دی تاریخ، جس مضمون دا حوالہ دتا جائے اوس دے سرنوایں تے لیکھک دا ناں وی دیو۔
- 8- ”کھوج“ HEC دی ’Y‘ کمیٹی وچ شامل ہے تے اوس دی ہدایت مطابق ہی ایس وچ مقالہ چھاپن توں پہلاں دو ماہراں کول مخنی تحریری رائے (Blind Review) لئی گھلیا جاندا اے۔ دوواں ماہراں دی مثبت، منفی رائے دے مطابق ہی مقالے نون ”کھوج“ وچ شامل کرن یا نہ کرن دا فیصلہ کیتا جاندا اے۔
آن لائن ویب سائٹ: <http://pu.edu.pk/home/journals/khoj>
انڈیکسنگ ویب سائٹ: <http://tehqeeqat.org>
حوالیاں لئی ہور جانکاری لئی: http://mgrin.ursinus.edu/help/resrch_guides/cit_style_chicago.htm
مدیر: مجلہ کھوج۔ ادارہ پنجابی سلیکھ تے زہتل سار، پنجاب یونیورسٹی علامہ اقبال کیمپس، لاہور (پاکستان)
E-mail: director.ipcs@pu.edu.pk, khoj@pu.edu.pk
Ph&Fax: 042-99210834

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نعت

محمد ﷺ دی جہان اندر نہ جے جلوہ گری ہوندی
ہمنیرا ہر طرف رہندا نہ کدھرے روشنی ہوندی
شمع جے کر ہدایت دی نہ مکے وچ بلی ہوندی
ڈرونی موت نالوں بندیاں دی زندگی ہوندی
محمد ﷺ دا نہ پہلاں نور جے کر سر جیا ہوندا
نہ چن دی چاتی نہ تاریاں دی دل کشی ہوندی
محمد ﷺ جے حمایت بیگماں دی وچ کھونڈے نہ
کدے نہ دور درداں ماریاں دی بیکیسی ہوندی
نمونہ دُنیا نے بن جانا سی اوڑک جہنم دا
میسر آپ دی دُنیا نوں جے نہ رہبری ہوندی
محمد مصطفیٰ ﷺ جے نہ شفیع المذنبین ہوندے
گنہگاراں دی مُشر وچ رہائی نہ کدی ہوندی
جے جگ اُتے اُجالا والنھی دا فضل ہوندا نہ!
جہالت دُور کجج ہوندی، کوئیں رد تیرگی ہوندی!!

(فضل گجراتی)

فہرست

07	مدیر	اداریہ	
		کھوج پرکھ:	
09	ڈاکٹر ارشد محمود ناشاد	پنجابی دے کجھ قلمی نصاب نامے	1
27	ڈاکٹر لیاقت سہیل میر	کشمیر وچ نویں پنجابی نظم دی روایت	2
45	ڈاکٹر شوکت حیات	حضرت سلطان باہو دی پنجابی تے فارسی شاعری وچ عشق دا تصور	3
53	عائشہ مرضی / ڈاکٹر مجاہدہ بٹ	غلام مصطفیٰ بسمل: حیاتی تے فن	4
67	محمد اشفاق صدیقی / ڈاکٹر عائشہ رحمن	شہباز دانش دا تہذیبی شعور	5
		پنجاب تے پنجابی بارے اردو مقالہ:	
79	ڈاکٹر ضیاء الرحمن بلوچ / ڈاکٹر زیب النساء	بلوچی اور پنجابی کے لسانی اشتراکات	6

انگریزی:

- 7- Foundation of Lahore Darbar or Sikh Empire and
British Approaches: A Detailed Analytical Study 1 to 18
- 1 Dr. Anees ur Rashid Hashmi
 - 2 Prof. Dr. Syed Ali Raza
 - 3 Noreen Iqbal Swati

اداریہ

کھوج دے ہتھلے شمارے وچ پنجابی دے مہان سوجھواناں، کھوج کاراں تے لیکھکاں دے پنجابی زبان ادب تے ثقافت بارے اردو پنجابی تے انگریزی وچ ست اہم مضمون شامل کیتے گئے نیں۔ مڈھلا مضمون ”پنجابی دے کچھ قلمی نصاب نامے“ ڈاکٹر ارشد محمود ناشاد دی پنجابی دیاں لکھتاں بارے کھوج تے پرکھ اتے ادھارت ہے۔ جیہدے وچ کھوجکار دی سرناویں بارے بھرویں محنت، سوجھ سمجھ تے ڈوگھی نظر وکھالی دیندی اے۔ مضمون بڑا معلوماتی تے اپنی نوعیت دے حوالے نال اہم اے۔ دو جا مضمون ڈاکٹر لیاقت سہیل میر دا اے اوہناں کشمیر وچ نویں پنجابی نظم دی روایت بارے کھوج کیتی اے۔ تذکراتی کھوج دے حوالے نال ایس لیکھ دی اہمیت سگوس ہے۔ تیجا مضمون ڈاکٹر شوکت حیات دا اے اوہناں سلطان باہو دی پنجابی تے فارسی شاعری وچ عشق نوں سرناواں بنایا اے جیہدے رائیں سلطان باہو دی فارسی تے پنجابی شاعری دا تقابل کر دیاں عشق دیاں رمزاں تے پرتاں بارے جانکاری دتی ہے۔ غلام مصطفیٰ بسمل پنجابی دے مہان لیکھاں وچوں اک سن جیہناں شاعری تے نثر دوواں کھیتر وچ بھرواں کم کیتا اے۔ اوہناں دی حیاتی تے فن بارے عائشہ مرضی نے پروفیسر ڈاکٹر مجاہدہ بٹ دی اگوائی وچ ایہ مضمون لکھیا اے۔ پنجواں مضمون ”شہباز دانش دا تہذیبی شعور“ دے سرناویں بیٹھ اے۔ ایہ پی ایچ ڈی سکالر محمد اشفاق صدیقی تے ڈاکٹر عائشہ رحمن ہوراں دی سانجھی کاوش ہے۔ ایس شمارے وچ پنجابی دا دو جیاں زبانوں نال سانجھ

بارے اک اردو مضمون علامہ اقبال اوپن یونیورسٹی دے دو استادان ڈاکٹر ضیاء الرحمن بلوچ تے ڈاکٹر زیب النساء دی محنت داسٹہ ہے۔ ایس مضمون داسرناواں ”پنجابی اور بلوچی کے لسانی اشتراکات“ اے۔ جیہدے وچ کھوج کاراں نے پنجابی تے بلوچی بولیاں وچ لسانی سانجھاں دی بھال کیتی اے۔ اخیر لامضمون انگریزی زبان وچ اے:

”Foundation of Lahore Darbar or Sikh Empire and
British Approaches: A Detailed Analytical Study”

جیہڑا ڈاکٹر انیس الرحمن نے پروفیسر ڈاکٹر سید علی رضاتے نورین سواتی نال رل کے لکھیا اے۔

ہتھلے شمارے دے سبھے لیکھ کھوج کاراں دی کھوج پرکھ داسٹہ نیں۔ لیہناں بارے پڑھن پاراں دی تنقیدی رائے سرمتھے تے۔ ادارہ پنجابی سلیکھ تے رتھل سارا اپنے ادھ صدی دے پیٹھے دے معیارنوں قائم رکھن دی کوشش وچ ہے۔

.....مدیر